SENTENTIÆ PUERILES

PRO

PRIMIS LATINÆ

Linguæ tyronibus, ex diversis Scriptoribus Collectæ.

Per

LEONARDUM CULMAN.

His accesserunt pleraque veterum Theologorum sententiæ de vera Religione.

LONDINI,

Excudebat *J. R.* pro Societate Stationariorum. 1697.

Viro bono & Erudito

CHUNRADO KOLERO

25 NOV 19

Civi Graylſheimenſi,

LEON. CULMAN S.P.D.

Libellum hunc Sententiarum qualemcunque, puerilem ſane, ante aliquot annos in puerorum uſum, ex bonis autoribus undique collectum, atque jam denuo in filiorum tuorum gratiam in hunc ordinem claſſicum redactum, tibi dedicare volui, Chunrade *optime, quo conſtans animi mei ergate propenſi & amantis ſignum ſemper haberes, memoremque me tui, atq; beneficiorum in me collatorum diceres. Sic enim amorem amore, beneficium beneficio, pro ingenii mei atque rerum tenuitate ſatis penſatum puto. Quamvis dices, hoc officium verius in filios tuos collocatum eſſe, quorum ſtudiis conſulere poſſim: verum ſcivi te hoc munere præcipuè literario apprimè Delectari; quia non ſolum literatus es, verum etiam ſummopere curas, ut & bonis literis atque moribus filioli tui rectè formentur, quo reipublicæ Chriſtianæ olim prodeſſe queant. Proinde tu, loco filiorum tuorum, laborem hunc meum avido & bono animo accipe, & amantem redama.*

Bene Vale.

SAPIENTUM SENTENTIÆ

pro primis Latinæ Linguæ tyronibus collectæ.

Sententiæ duarum Dictionum.

Amicis opitulare.
Alienis abſtine.
Arcanum cela.
Affabilis eſto.
Amicos probato.
Audacia periculoſa.
Amicis utere.
Bonis utere.
Blandus eſto.
Bonis benefacito.
Benedic omnibus.
Cognoſce teipſum.
Cognatos cole.
Concordiam ſectare.
Calumniam oderis.
Conſule inculpatè.
Dolum time.
Datum ſerva.
Depoſitum redde.
Deferto neminem.
Delecta amicos.
Diligentiam adhibe.
Exiſtimationem retine.
Ebrietas dementat.
Ebrietatem fuge.
Exerce probitatem.
Æquum judica.
Familiam cura.
Fac juſta.
Filios erudi.
Fuge turpia.
Inimicitias fuge.
Iracundiam tempera.
Inimicitias diſſolve.
Juſte judicato.
Juſtitiam colito.
Jus jurandum ſerva.
Libenter diſce.

Ludos fuge.
Legibus pare.
Laudato honeſta.
Linguam tempera.
Libros evolve.
Liberos inſtitue.
Litem oderis.
Mortalia cogita.
Magiſtratum metue.
Mundus eſto.
Majori cede.
Minori parce.
Magiſtrum metue.
Multitudini place.
Mendacium oderis.
Meretricem fuge.
Neminem irritato.
Neminem irriſeris.
Neminem vitupera.
Ne jurato.
Nemini adverſeris.
Nihil diuturnum.
Omnibus placeto.
Oculis moderare.
Otioſus ne ſis.
Otium fuge.
Omnia mutantur.
Pacem dilige.
Pietatem ſectare.
Probrum fugito.
Principem honora.
Periculoſa temeritas.
Principi obedito.
Pudorem ſerva.
Propria cuſtodi.
Prudentiam exerce.
Reſpice futurum.
Reverere parentes.
Religionem cole.
Regem honora.
Riſum moderare.
Rectum quære.
Rationi obtempera.
Rumores fugito.
Sapientibus utere.
Sobrius eſto.
Saluta libenter.
Seniorem venerare.
Suſpicionem abjicito.
Temperantiam Ex
Tempori pare. (erce.
Tecum habita.
Veritati adhæreto.
Ultere virtute.
Violentiam oderis.
Voluptatem tempera.
Verecundè reſponde.
Verecundiam ſerva.

Sen-

Sententiæ trium Dictionum.

AMor vincit omnia. Amor ſui cæcus.
Arma neſciunt leges.
Audentes fortuna juvat.
Aſſiduitas duriſſima vincit.
Avarus ſemper eget. Avaritiâ nihil miſerius.
Auro nihil inexpugnabile. Ars vincit naturam
Aliena concupiſcere noli. A vitiis abſtineto.
Amicos pecuniæ faciunt.
Avaritia vitiorum caput.
Alii aliis præſtant. Aſſuefactio efficaciſſima eſt.
Belli exitus incertus.
Beneficii accepti memento.
Belli fortuna anceps. Bellum gerendum conſilio.
Brevis hominum vita. Bis pueri ſenes.
Cultus res ſacra.
Cor hominum indomabile.
Cor hominis pravum.
Crimina multa diſſimulanda.
Comparatio omnis odioſa. Cuique ſua dos.
Comitas amicos parit.
Comitate vincendi moroſi.
Conſcientia mille teſtes.
Cibus immodicus noxius.
Conſilio inimica iracundia.
Cupiditas eſt inexplebilis.
Cupiditas pecuniæ fugienda.

Calamitas nemini exprobranda.
Convitiis non respondendum.
Desidia generat oblivionem.
Dies affert multa.
Difficile assueta relinquere.
Divitiæ fastum pariunt.
Dies ægritudinem adimit.
Desperandum de nemine.
Dona multum possunt.
Delinquentes sunt corrigendi.
Divitiæ vitiorum ministræ.
Difficillimum vincere naturam.
Discordiâ dilabuntur regna.
Difficilia quæ honesta.
Divitis incauta oratio.
Divisio rem attenuat.
Dubium quodcunque probato.
Dubius rerum eventus.
Dives omnis inexplebilis.
Doloris medicus tempus.
Exercitatio optimus magister.
Exercitatio potest omnia.
Æquales æqualia delectant.
Exilium multos honestat.
Experimento nihil certius.
Ætate prudentiores reddimur.
Ebrietatis comes oblivio.
Flagitiorum turpis exitus.

Felicium

Felicium multi cognati.
Felicitas incitat inimicitias.
Fames optimus coquus.
Fortuna reddit insolentes.
Felicitatis comes invidia.
Ferocitas lenitate sedatur.
Factum stultus agnoscit.
Fœminæ sunt inconstantes.
Furori cedendum est.
Fuge nimis alta.
Finem vitæ specta.
Forma perit vino.
Fortes fortuna adjuvat.
Fama nihil miserius.
Firmum in vita nihil.
Fugax est ætas.
Futili nihil credendum.
Finis miseriæ mors.
Gaudium dolori junctum.
Gratia gratiam parit.
Gloriæ fundamentum labor.
Honos alit artes.
Hominum mentes variæ.
Honores præbet pecunia.
Humani casus ancipites.
Humanarum rerum vicissitudo.
Infelix litium exitus.
Incertus rerum exitus.
Ira tormentum sui ipsius.

Jucundi acti labores. In vino veritas.
Iram compescere arduum.
Jactantiæ comes invidia.
Ingenia hominum varia.
Inconsulti facile ruunt.
Incommodum hilaritate condiendum.
Ingens telum necessitas.
Industriam adjuvat Deus.
Infida semper societas.
Inconstantia fastidit amicos.
Incognitum non amatur.
Inexplebilis est mendicitas.
Injuria beneficio vincitur.
Jucunda rerum vicissitudo.
Ignorans omnis instabilis.
Infelicitas nemini objicienda.
Injurias tolerare difficile.
Laus excitat ingenium. Lis parit litem.
Labore omnia florent. Lingua multos perdidit.
Labores gloriæ fundamentum.
Linguam digito compesce.
Labor est thesaurus hominis.
Laus merces virtutis. Libertate nihil dulcius.
Malus similem quærit.
Malè partum dilabitur. Multa docet fames.
Malum patientia tollitur. Mens præsaga futuri.
Mulierem ornat silentium.
Miserrimum fame mori.
Mortalibus nihil tutum.

Mune-

Munera capiunt homines.
Mutua defenſio tutiſſima.
Muſicam docet amor. Mors omnia ſternit.
Mors eſt inevitabilis. Mala ſenium acceſerant.
Mulieris dos pudicitia.
Memoria theſaurus artium.
Maledictis non reſpondendum.
Natura paucis contenta.
Nemo ſibi naſcitur. Nihil temere credideris.
Nil mentiri debes. Neceſſitas caret lege.
Ne tua jactato. Ne aliena deſpicito.
Ne cui obtrectato.
Neceſſitati nihil repugnat.
Neceſſitas frangit feram.
Nimia parſimonia vitanda. Nox pudore vacet.
Ne quid nimis. Nihil aſſuetudine majus.
Nuſquam tuta fides.
Nihil inexpertum affirmes.
Naturæ fruſtra repugnatur.
Nihil fugacius tempore.
Obſequium amicos parit.
Occaſio facit furem.
Opulentia tollit amicos.
Omnium principium grave.
Occaſio non negligenda.
Opes celeriter dilabuntur.
Odium obſequio lenitur.
Omnia fert ætas. Opes arte parantur.
Otium ingenii rubigo.

Pauper-

Paupertas excitat artes.
Præceptori discipulus obediat.
Pecuniæ obediunt omnia.
Præceps consilium inauspicatum.
Paupertas amicis nos spoliat.
Paria sunt conservanda.
Pudor mendico inutilis.
Plurium calculus vincit.
Patria nihil dulcius.
Procrastinatio est odiosa.
Principium dimidium totius.
Quæ nocent, docent.
Quævis terra patria.
Risus nimius cavendus.
Similia similibus favent.
Simile simili gaudet. Servitus omnis misera.
Soli fortunati amantur.
Somnus mortis imago. Spes servat afflictos.
Studium humanos reddit.
Suum cuique pulchrum.
Sequitur ver hyemem. Stultus stulta loquitur.
Studia mentem indicant. Sors omnia versat.
Silentium ubicunque tutum.
Superbi difficilè corriguntur.
Solus sapiens dives. Spes alit exules.
Sibi quisque placet. Satietas ferocitatem parit.
Semper feriæ inertibus.
Sermo medetur tristitiæ. Silentio nihil utilius.
Tempus edax rerum. Tempus breve est.

Tem-

Tempus celerrimè aufugit.
Tempore omnia peraguntur.
Tempus omnia revelat.
Tempore omnia conſumuntur.
Tempore nihil velocius. Tempore fiunt omnia.
Tempus dolorem lenit.
Venter caret auribus. Vetita magis appetimus.
Veritatis ſimplex oratio.
Vulgi judicium ſtultum. Virtus laudata creſcit.
Uſu omnia conſumuntur. Varia dona hominum.

Sententiæ quatuor Dictionum.

Aliam ætatem alia decent.
Aliis aliud vitii eſt.
Amicis utendum cum modeſtia.
Aſſidua exercitatio omnia poteſt.
Ab hominibus blandientibus cavendum.
Amicos inter adverſa cognoſcimus.
Amici boni rari ſunt.
Amicitia vetus raro abolctur.
Amanti nihil eſt difficile.
Ambitio in Republica peſtilentiſſima.
Amicitia omnibus rebus anteponenda.
Annus fructificat non tellus.
Animus cujuſque ſermone revelatur.
Ante annos prudentia nulla.
Arcus nimis intenſus rumpitur.
Aſſueta mala non offendunt.
Amor eſt non ſanabilis.

Ad

Adverſa ſæpe excitant ingenium.
Auro placatur rex avarus.
Avari cupiditas nunquam expletur.
Audere non eſt ſapientis.
Amico fido nihil pretioſius.
Adeſt unicuique rei modus.
Admonentes liberè rari ſunt.
Ampla ſatis forma pudicitia.
Amicitia nullum pondus recuſat.
Amorem oculi potiſſimum conciliant.
Avari non poſſunt ſatiari.
Avaritia nullum vitium tetrius.
Aranearum telis ſimiles leges.
Beneficium ſemper beneficium provocat.
Beneficium animo donantis metiendum.
Beneficii exprobratio moleſta eſt.
Bellum civile malum pernicioſum.
Bona multa negligendo perduntur.
Bonis amicis parcius utendum.
Bonos viros omnia decent.
Blandis verbis homines exorantur.
Conjugium inæqualium malum eſt.
Canes timidi vehementius latrant.
Calliditas nimia interdum obeſt.
Charum eſt quod rarum eſt.
Conſuetudo omnia dura lenit.
Conſilium ubique plurimum valet.
Conſcientia recta ſuaviſſima eſt.
Conſuetudo quovis tyranno potentior.

Commune

Commune naufragium omnibus ſolatium.
Conſilium poſt facta inutile.
Cunctis opibus ſapientia pretioſior.
Creſcentem ſequitur cura pecuniam.
Cum blanditur inimicus, fallit.
Cum fortuna mutantur amici.
Degeneres animos timor arguit.
Divitiæ bonæ mentis onera.
Docti Doctorum familiaritate gaudent.
Dulce eſt meminiſſe laborum.
Dulce eſt paternum ſolum.
Deteriorum ſemper major pars.
Damnum turpi lucro præponendum.
Diverſæ terræ diverſa producunt.
Donum a dantis animo penſatur.
Divitiæ ſunt cauſæ jurgiorum.
Damnare facile neminem debemus.
Diſſimulanda eſt ſua miſeria.
E ſquilla non naſcitur roſa.
Egeſtatem affert manus otioſa.
Ex aſpectu naſcitur amor.
Eruditiores efficimur omnes damno.
Extrema gaudii luctus occupat.
Ebrietas abditiſſima pectoris profert.
Ex minimis initiis maxima.
Errare commune eſt mortalibus.
Enſis pueris non committendus.
Exprobratio calamitatis nemini objicienda.
Experientia eſt providentiæ magiſtra.

Ex-

Ex parvis fiunt magna.
Ex otio vitia Proveniunt.
Expertus pericula facile expaveſcit.
Felicitas multos habet cognatos.
Fortuna ſimillima vento eſt.
Fallere alios malum eſt.
Futurorum nulla certa cognitio.
Fies malus malorum contubernio.
Fugiendum eſt malorum commercium.
Fratrum concordia rara eſt.
Fugienda ſunt nimis alta.
Fides etiam hoſti ſervanda.
Gravis culpa tacenda loqui.
Gloria pecuniis non emitur.
Homines ad malum proclives.
Hominis figura oratione cognoſcitur.
Humile vitæ genus tutiſſimum.
Inſipiente fortunato nihil intolerabilius
Irati nihil recte faciunt.
Inter fratres rara concordia.
Ignavis ſemper feriæ ſunt.
Ingratitudo vitiorum omnium caput.
In omni re opus eſt animo.
In adverſis amicus probatur.
In omni re varietas delectat.
Inter arma ſilent leges.
Impatientia res cunctas exaſperat.
Impetus cuncta malè miniſtrat.
Innumeris laboribus honos conſtat.

Ira-

Ira omnium tardiſſimè ſeneſcit.
Ingens theſaurus, bonus amicus.
Inopinata mala graviora ſunt.
Immenſum gloria calcar habet.
Invidia ſuum torquet autorem.
Improba lingua nihil pernicioſius.
Innumera mala parit ſecuritas.
Ingenium mala ſæpe movent.
Ira non ſedatur iracundia.
Labor eſt theſaurus hominibus.
Labor virtutis gloriam accipit.
Labor improbus omnia vincit.
Longior vita diuturna calamitas.
Libenter feras quod neceſſe eſt.
Minerva invita nihil tentandum.
Mala herba non perit.
Mens præſaga futuri eſt.
Multa petentibus deſunt multa.
Mendacem memorem eſſe oportet.
Malum lucrum æquale diſpendio.
Multis ictibus dejicitur quercus.
Moroſi nil candide interpretantur.
Malum conſilium conſultori peſſimum.
Mortalibus nihil charius pecunia.
Mors omni ætati communis.
Mala ſunt vicina bonis.
Malo accepto ſtultus ſapit.
Male reſpondent coacta ingenia.
Modeſtia ſanitati multum confert.

Miſe-

Miſeri felicibus invidere ſolent.
Natura nihil ſolitarium amat.
Negotioſa res eſt litigare.
Ne vulgi ſequaris errores.
Novit paucos ſecura quies.
Nihil efficacius ſimplici veritate.
Ne majora viribus ſuſcipias.
Nihil turpius ſene libidinoſo.
Nihil abſurdius divite avaro.
Nullus mortalium abſolutè beatus.
Naturæ neceſſitas exiguo placatur.
Nemo læditur niſi à ſeipſo.
Nocet temeritas multum mortalibus.
Nulla amicorum melior poſſeſſio.
Nihil eſt homine calamitoſius.
Nihil dulcius amico monitore.
Nihil vulgarius quam fallere homines.
Nimia lenitas non probatur.
Non ſemper arridet fortuna.
Opes amicos multos conciliant.
Omnia habere nemo poteſt.
Omnibus horis nemo ſapit.
Optimum alienâ inſania frui.
Omnia ſuo tempore peragenda.
Omnes res facile mutantur.
Oculus domini ſaginat equum.
Otium multa docet vitia.
Omnium eſt dulciſſimum accipere.
Omnia bona pace conſtant.

Omnes deteriores ſumus licentiâ.
Oratio factorum eſt ſimulachrum.
Oculi auribus ſunt fideliores.
Omne ſolum forti patria.
Pauperum mors eſt ſine ſtrepitu.
Pauperum ſermones ſunt vani.
Præſtantiores ſunt ſenum ſententiæ.
Parva non ſunt contemnenda.
Præcocia ingenia citò deſiſtunt.
Patria ſua cuique jucundiſſima.
Publicâ concordiâ nihil utilius.
Parſimoniâ & labore creſcunt res.
Prudentis eſt multa diſſimulare.
Perturbato cordi nihil jucundum.
Perdifficile eſt bonum eſſe.
Pertinacia, elati animi comes.
Probitas magnum ingenium facit.
Peccanti non præſtandum obſequium.
Poſt mortem ceſſat invidia.
Proſperis rebus animi luxuriant.
Quot capita, tot ſenſus.
Qualis vir, talis oratio.
Qualis princeps, talis populus.
Quiſque ſuis malis blanditur.
Quid turpius arrogantis imperitiâ?
Quot homines, tot ſententiæ.
Quantum habebis, tanti eris.
Qualis percontatio, talis reſponſio.
Res ſacra eſt conſultatio.

Rem peractam ſtultus intelligit.
Re præterita omnes ſapimus.
Rubor virtutis eſt color.
Rarò ulla calamitas eſt ſola.
Ratio degenerat ſine exercitatione.
Soli miſeri carent invidiâ.
Sermone qualitas viri cognoſcitur.
Silentio multis reſpondetur aptiús.
Sequitur facilè tempeſtatem ſerenitas.
Sua quemque alit ars.
Senectute otioſâ nihil jucundius.
Sermo opportunus eſt optimus.
Sermo character animi eſt.
Suus rex reginæ placet.
Sera in fundo parſimonia.
Semper inops quicunque cupit.
Sua quemque ſtudia delectant.
Sine opibus nihil valemus.
Sanitate nihil in vita melius.
Sine vitiis nemo naſcitur.
Sapientia nimia non eſt ſapientia.
Suus cuique attribuendus eſt error.
Supra vires nihil tentandum.
Suo quiſque ſtudio delectatur.
Spes mentes hominum fovet.
Turpe lucrum adducit infortunium.
Tempus omnia ſecum trahit.
Trahit ſua quemque voluptas.
Tempore adverſitatis probatur amicus.

Tem-

Tempore omnia fiunt leviora.
Vinum immodicum, malorum cauſa.
Ventre pleno, pejor conſultatio.
Vulgus amicitias utilitate probat.
Voluptates commendat rarior uſus.
Ubi timor, ibi pudor. Ubi amici, ibi opes.
Ubi amor, ibi oculus. Ubi dolor, ibi digitus.
Unus vir, nullus vir.
Ut quiſque eſt ità loquitur.
Virtute nulla poſſeſſio major.
Variæ ſunt rerum vices.
Vitia celari non poſſunt.
Vana gloria non eſt petenda.

Sententiæ plurium dictionum.

AB aliorum caſu diſce quid vites.
Abjiciendus pudor, quoties urget neceſſitas.
A cane non magno ſæpe tenetur aper.
Ad otium proclives ſumus omnes.
Adverſa æquo animo ſunt toleranda.
Adulatio maxima in amicitia peſtis.
Adoleſcentis eſt majores natu revereri.
Adeo in teneris conſueſcere multum eſt.
Ad omnem diſciplinam tardior eſt ſenectus.
Agentes & conſentientes pari pœna puniuntur.
Alterius ſalus, alterius eſt exitium.
Alterius opes, alterius ſunt ſpolia.

Alia vita, alia vivendi ratio.
Amicus verus thesaurus est magnus.
Amici in rebus adversis cognoscuntur.
Amor verus nullum novit habere modum.
Animus duris assuetus, minùs offenditur.
Animus cujusque sermone revelatur.
Ars laborat citra fortunæ opem.
Asinus mavult stramina quàm aurum.
Aurum multis sæpe suasit perperam.
Bacillum vitæ est egregia eruditio.
Beneficium collatum ingratos solet sœnerari.
Bene pauperem esse, melius est quam ditescere malé.
Beatissima civitas, quæ à sapientibus regitur.
Bonæ leges ex malis moribus procreantur.
Bonis quod benefit, haud perit.
Bonos viros nihil maledicta vulnerant.
Boni ad bonorum convivia ultro accedunt.
Canis pauperem peregrinum semper insequitur.
Canis festinans cœcos parit catulos.
Canis antiquus catenæ assuefieri non potest.
Certiora quæ videntur, quàm quæ audiuntur.
Credendum non citò est, quod dicitur.
Celant sua mala domestica sapientes.
Cavendum ab eo, qui semel impositit.
Charius est quicquid mercede paratur.
Consilio melius vincas, quàm iracundiâ.
Consultatione, re peractâ, non opus est.
Consilium petendum à consultis & prudentibus.

Con-

Conſuetudo cum bonis viris eſt habenda. (lis.
Corpus magis dolore affici, quàm mentem ve-
Corrigere naturam malam difficile eſt.
Comite ſceleſto haud unquam iturus utere.
Conſuetudo in rebus omnibus ſemper eſt potentiſſima.
Cura in omni re plurimùm valet.
Cum amico benemerito non eſt ſuſcipiendum certamen.
Cui fortuna adverſatur, amicos non habet.
Deſipere in loco, ſumma ſapientia eſt.
Diſpares mores diſparia ſtudia ſequuntur.
Diffidentes facilè ſuperantur, concordes haud facilé.
Diligitur nemo, niſi cui fortuna ſecunda eſt.
Difficile eſt triſti fingere mente jocum.
Dives eſt, qui nihil ſibi deeſſe putat. (unt.
Divitiæ labore parantur, prodigalitate pere-
Diis, parentibus, præceptoribus non redditur æquivalens.
Difficilis res inventu verus amicus.
Dives memineris, ut proſis pauperculis.
Doctrina vana eſt, quæ rationi acceſſerit.
Dos non facit fauſtum conjugium, ſed virtus.
Durum eſt ea relinquere, quibus diu aſſueve-
De ſuis quiſque verba facit. (ris.
Dum non licet ut expeto, vivo ut queo.
Damnaveris nullum, cauſâ non cognitâ.
Dos eſt magna virtus parentum.

Dum Felis dormit, ſaliunt Mures.
Dantur nunc opes nullis niſi divitibus.
Difficilius eſt felicem, quàm adverſam ferre fortunam.
Doctus pauper diviti indocto præponitur.
Ex parvo initio res magna oritur.
Ex vitio alterius ſapiens emendat ſuum.
Ex aliorum erratis ipſi cautiores efficimur.
Exilium eſt illic homini, ubi parum commodè
Eximia eſt virtus præſtare ſilentia rebus. (vivit.
Enſis vulnerat corpus, ſed animum oratio.
Errata ipſi noſtra non agnoſcimus.
Fortis eſt, falſam infamiam contemnere.
Fortis animi eſt, non perturbari in rebus ad-
Faciliùs quis conſulit aliis quam ſibi. (verſis.
Fortunæ incommoda nihil movent ſapientem.
Feſtinationis comites ſunt error & pœnitentia.
Feliciter ſapit, qui alieno periculo ſapit. (nem.
Facilè fuſtem invenerit, qui cupit cædere ca-
Facilè evolat verbum, tamen nunquam redit.
Fortuna proſpera, dum blanditur, perdit.
Feliciſſimus, cui nihil contigerit in vita mali.
Felix, quicunque dolore alterius diſces poſſe carere tuo.
Facilè eſt abſentem vincere, qui non repug-
Fruſtra ſapit, qui ſibi non ſapit. (nat.
Gallus in ſuo ſterquilinio plurimùm poteſt.
Gratior eſt pulchro veniens è corpore virtus.
Hoſtem beneficiis vincere, optima ultio eſt:

Hu-

Humilis fortuna tutior eſt quàm excelſa.
Hæreditas famæ, quàm divitiarum, honeſtior.
Humani animi difficilis eſt conjectura.
Homo avarus quicquid agit, properat omnia.
Habent & ſuam tranquilitatem tranquillæ aquæ. (rem.
Heri probitas familiam etiam reddit melio-
Inter ſocrum & nurum vetus eſt bellum.
Inſperata accidunt magis ſæpe, quàm quæ ſperes.
Ingenia præclara æmulis nunquam caruerunt.
Jugum qui ſert volens, leve efficit.
Ipſa dies quandoque parens, quandoque noverca. (lætos.
Infecilitatem abſconde, ne inimicos reddas
Ingentes opes non parantur ſine fraude.
Ingratitudo omnia vitia in ſe complectitur.
Incommoditas ſemper comes eſt commoditatum.
In aliena vitia naturâ ſumus oculati, non in noſtra.
Iræ imperans, vitam vives validiſſimam.
Incumbere variis ubique eſt laguidum.
In rebus malis opus eſt bono conſilio.
In adverſis rebus amicus cognoſcitur.
In periculoſo negotio non eſt dormitandum.
Impoſſibilia optare ſibi, delirantis eſt.
Inutilis eſt pudor, quem urget neceſſitas.
Invendibili merci oportet ultro emptorem adducere.

Indicat amicos tempus, ut aurum ignis.
Invidus alterius rebus macrescit opimis.
Lites animi tranquilitatem adimere solent.
Longior vita solet plurima incommoda afferre.
Laudatur, non qui diu, sed qui bene vixit.
Lucrum malum damnum semper affert.
Luxu corporis hebescit mentis acies.
Liberalem oportet esse, sed pro facultate.
Lucrum nisi esset, nemo malus esset. (ditur.
Libentiùs oculatis, quam auritis testibus cre-
Leve fit, quod bene fertur onus.
Laude & obsequio vincuntur homines.
Mulier mala cunctis feris est ferocior.
Matrona frugi passim non est obvia,
Mulier domus salus est, & calamitas.
Miserrimum mortis genus, fame emori.
Mores bonos colloquia prava diruunt.
Majora perdes, parva ni retinueris.
Multa eveniunt homini, quæ non vult.
Modus omnibus in rebus optimus habendus.
Multa bona multis præter spem evenerunt.
Multi invident aliis bonum, quo ipsi carent.
Mentis habitum sermonis cultus solet indica-
Multis displicet qui sibi nimiùm placet. (re.
Multò præstat medicari initia, quàm finem.
Mores bonos convictus inficit improbus.
Mores amici noveris, non oderis.
Mortalia omnia mutationes multas habent.
Magnæ res discordiâ pereunt, concordiâ valent.

Men-

Mendacium odit omnis ſapiens & bonus.
Multa mala affert hominibus otium.
Maxima utilitas ſcire uti paupertate.
Nihil noſtrum eſt, quod auferri poteſt.
Nulla diſcordia ubi idem eſt animus.
Nè commercium habeas cum improbis.
Non refert quàm diu vixeris, ſed quàm bene.
Nè quenquam punito, rem niſi expenderis.
Noli miſero inſultare: ſors communis eſt.
Nunquam repentè vir bonus ditatus eſt.
Nullum animal, nulla merx difficilior cognitu quàm homo.
Non vivendum ut edas, ſed edendum ut vivas.
Non ætate, ſed ingenio acquiritur ſapientia.
Non proderit tibi ingenii felicitas, niſi exercueris.
Nè curis tuum ipſius animum excrucies.
Nè moveris malum bene conditum. (rere.
Nihil turpius, quàm cum familiari bellum ge-
Nemo eſt hominum in quo non aliquid vitii ineſt. (tur.
Non eſt beneficium quod in queſtum mitti-
Non parum lucri facit, qui damnum effugit.
Nè diſce turpitudinem, néve admiſeris.
Non fœminam aurum exornat, ſed boni mo-
Natura non dedit imperare fœminis. (res.
Nihil, præter quod gliſcit, novit fœmina.
Natura non ſinit præeſſe fœminam.
Nihil eſt ab omni parte beatum.
Nihil pejus mœrore in rebus mortalium.

Nullam

Nullam feres pauperie molem acerbius.
Nè cuncta ſemper, oro, credas omnibus.
Nè ſtudeas malefacere, confiſus opibus tuis.
Nihil eſt tam grave quàm paupertas.
Nè feſtina diteſcere, nè pauper fias ſtatim.
Naturam iniquitas morum planè inficit.
Nihil eſt tam grave, quin amicum feceris.
Nihil ſanitate in vita præſtantius.
Nemo ſic diligenter aliena, ut ſua, curat negotia.
Nè conare quod fieri non poteſt.
Nihil eſt tam diuturnum, quod non emoliat aſſiduitas.
Nox, amor, vinum, turpia ſuadent.
Non ulli tacuiſſe nocet, nocet eſſe locutum.
Non eſt ejuſdem, & multa, & opportuna dicere.
Nihil odioſius quàm quod ſemper idem eſt.
Naturæ ſuum jus eripere difficile eſt.
Neglectis urenda filix innaſcitur agris.
Nihil rectè faciunt miniſtri, niſi adeſt herus.
Non omnia eveniunt, quæ in animo ſtatueris.
Omne nimium cunctis in rebus eſt fugiendum.
Oculis magis habenda fides, quam auribus.
Optima cogitata ſæpe peſſimè cedunt.
Oportet ſeneſcentem ſemper aliquid addiſcere.
Optima quæque difficiles habent exitus.
Omnes ſibi meliùs eſſe malunt, quam alteri.
Omnis res properando parit errorem.
Omne malum naſcens facilè opprimitur.
Omnis mora quamtumvis puſilla, longiſſima videtur.

Opor-

Oportet id quod adeſt boni conſulere.
Optimum erit ſiquis tempus ſpectaverit ap-
Onus, cui impar ſis, nè ſubiveris. (tum.
Omne ſupervacuum pleno de pectore manat.
Omnium rerum extremum eſt mors.
Patienter ferenda quæ mutari non poſſunt.
Patrum mores non ſunt arguendi, ſed ferendi.
Pauci in ſecundis rebus moderati ſunt.
Peſſimus autor rerum gerendarum ira.
Patria ſua cuique jucundiſſima eſt.
Poſt factum plerumque magis ſapimus.
Proruunt cornua arietibus bene paſtis.
Peſſimi ſunt conſultores ira & cupido.
Præſtat inviſum eſſe quam miſerabilem. (da.
Plurima ſunt cognoſcenda, ſed optima retinen-
Præceps ira, multorum malorum autor.
Pharmaca naſcenti ſunt adhibenda malo.
Pulcritudo corporis fragile bonum eſt.
Protinus apparet, quæ planta frugifera ſit.
Parva ſcintilla contempta maximum excita-
vit incendium.
Periculoſum eſt ſe aquis credere.
Præſtantiſſimarum rerum ſumma raritas eſt.
Prudentis eſt nihil temerè agere.
Pares cum Paribus facillime congregantur.
Proba merx facilè emptorem reperit. (ſunt.
Præterita reprehendi poſſunt, corrigi non poſ-
Plures vincuntur æquabilitate, quam duritiâ.
Pulchrum eſt, modum cujuſq; ſcire temporis.

Præſtat

Præſtat mori quàm fœdam vitam vivere.
Placidis dictis dolor rectè curabitur.
Ponere modum iræ & voluptati, bonum eſt.
Præſtat egere, quàm ex ſcelere diteſcere.
Præſtat tacere quàm loqui indecentia.
Pluris eſt oculatus teſtis unus, quàm auriti decem.
Plures necat lingua quàm gladius.
Perturbato Cordi nihil eſt mundum.
Pinguis Venter non gignit ſenſum tenuem.
Patriæ fumus igne alieno luculentior.
Plus audit quiſque domi quàm foris.
Plus vident oculi quàm oculus.
Probis ab amicis facta promanant proba.
Patria eſt homini ubicunq; feliciter agit.
Pauper eſt, non qui parùm habet, ſed qui plus cupit.
Perverſæ ſodalitates malum fructum ferunt.
Pudore amiſſo, omnis virtus ruit.
Præterita compellunt nos futurorum rationem habere.
Pulchrum eſt injurias in gratiam commutare.
Pueris nocet potare vinum.
Quod repentè tollitur, non eſt diuturnum.
Quæ cernuntur, certiora ſunt quàm quæ audiuntur.
Quod quiſque vehementer amat, ejus non poteſt obliviſci.
Quod aliis vitio vertas, ipſe nè feceris.

Quic-

Quicquid præter ſpem evenit, id deputato eſſe in lucro.
Qui fugitant labores, optant dies feſtos.
Quicunque recuſat laborem, non fert fructum.
Quid de quoq; viro & cui dicas ſæpe caveto.
Quod multi faciunt, non continuò bonum eſt.
Quod uni bonum, alteri malum videtur.
Quod non aſſuetum, laborem recuſat.
Qui nimiùm properat, ſeriùs abſolvit.
Qui neſcit diſſimulare, neſcit imperare. (optet.
Quod ſatis eſt cui contingit, nihil amplius
Qui ſe peccare neſcit, corrigi non vult.
Quàm multa mala hominibus affert otium?
Quod naturâ eſt inſitum, nullo corriges nego-
Quiſque advigilat ad id quod expetit. (tio.
Qui beneficium collocat in ingratum, perdit operam.
Quicquid nativum eſt, id haud facilè mutatur.
Qui ſimul duplex captat commodum, utroq; fruſtretur. (tare.
Quod ſatis decretum eſt, id nemini licet evi-
Quod factum eſt, infectum fieri non poteſt.
Quam quiſque nôrit artem, in hac ſe exerceat.
Qui ſe deprædicant arrogantiùs, malos habent vicinos.
Quæ meritò pateris, facilè ferenda ſunt.
Rebus maximè proſperis metuenda diverſa fortuna.
Res non poteſt conſiſtere, cùm queſtum ſuperet ſumptus.

Res

Res initio puſilla creſcit in majus.
Res factu ardua, tamen aſſiduâ induſtriâ evincitur.
Rei non bonæ conſuetudo peſſima eſt.
Res humanæ natura proclives ſunt ad corrup-
Res mala eſt multa concupiſcere. (telam.
Rex magnus quiſque bene rexerit.
Solatium in miſeriis amicus compatiens.
Secundæ res incautos dementant, & perdunt.
Senectutis eſt otium & quies.
Sæpe etiam ſub pallio ſordido ſapientia eſt.
Sæpe de leviſſimis cauſis exiſtit ira.
Sine pennis volare haud facile eſt.
Suppellex mulieris, eſt clarus clamor.
Sæpe ſumma ingenia in occulto jacent.
Suum quiſque ſtudium maximè probat.
Sapientia eſt à viro ſapiente diſcere.
Summâ curâ lingua regi debet.
Stulti ſunt qui corrigi nolunt.
Superanda omnis fortuna ferendo eſt.
Si non potes quod vis, id velis quod poſſis.
Senex homo eſt moleſtus cœtui juvenum.
Sapientiâ non eſt res ulla dignior.
Sapiens in ſe omnem habet ſubſtantiam.
Secreta animi nunquam prodito.
Sapienti turpe eſt dicere, Non putavi.
Semper malis inviſa fuit egregia virtus.
Senex multa, quæ non vult, videt.
Si dixeris quæ vis, quæ non vis audies.

Sæpe

Sepe mali malefacta viri populus luit omnis.
Stultus perinde atq; Luna immutatur. (petu.
Sæpe vincas Patientiâ, quem non viceris im-
Solâ pecuniâ poſſunt expugnari alioqui invi-
Satius eſt initiis mederi quàm fini. (cta.
Solitariæ manûs invalida pugna eſt.
Sine convictore amico inſuavis vita eſt.
Silendo nemo peccat, loquendo perſæpe.
Spernimus in communi omnes præſentia.
Suæ quemque ſortis pœnitet, alienam miratur.
Sine ope divina nihil valemus.
Semper ſimilem ducit Deus ad ſimilem.
Sæpenumero peſſima pro bonis amplectimur.
Semper metuit nimium præſaga mens.
Satius eſt tacere, quàm tacenda proloqui.
Sæpe conſilio diſſimilis eventus.
Spectandus ſemper eſt finis & rei exitus.
Tempus nullum eſt infructuoſe tranſeundum.
Talia dicentur tibi, qualia dixeris ipſe.
Tum judicant homines, ubi jam pœnitet.
Tempus ad lucem ducit veritatem.
Temulentus dormiens non eſt excitandus.
Tarditas in rebus gerendis odioſa.
Tanti quiſque habetur, quantum habet. (tem.
Talis quiſq; fit cum qualibus agit familiarita-
Verecundia, bonum in adoleſcente ſignum.
Violentia odium parit, odium diſſentiones.
Vis ſine conſilio nihil prodeſt.
Ubi quiſq; theſaurum habet, ibi habet & cor.

Ut

Ut tua fuerit oratio, ità tibi reſpondebitur.
Voluntas ſæpe laudanda eſt, ubi vires deſunt.
Voluntas & labor procreant artes.
Varia & mutabilis ſemper fœmina.
Uxor quæ pudicitiam amiſit, omnia ſimul perdidit.
Uxorum vitia poſt nuptias diſcimus.
Voluptate capiuntur homines ut hamo piſces.
Unicum confugium in egeſtate eſt ars.
Victum para undecunque, at non ex crimine.
Unicuique dedit vitium natura creatio.
Ubi quis dolet, ibidem & manum habet.
Vita noſtra ſimilis bullæ in aqua.
Vini hilaritas minuit ſenectutis moleſtiam.

Sententiæ Sacræ feſtis diebus juventuti literariæ proponendæ.

ABſque Deo nihil poſſumus.
Affectum cordis exigit Deus.
Afflictis adeſſe ſolet Dominus.
A Deo pendent omnia.
Ad terrena non reſpiciendum.
Arbor ex fructibus cognoſcitur.
Aſſiduè bene operandum.
Adverſitates noſtræ à Deo.
Avaritia infert Dei oblivionem.
Ad verbum Dei nihil addendum.
A ſolo Domino cuncta ſperanda.

Amiſſo

Amiſſo verbo Dei omnia amittuntur.
Animæ ſalus à verbo Dei pendet.
Avari verbum Dei derident.
Audaces Dominus dejicit.
Ab Adamo peccatum in nos derivatum eſt.
A Deo omnia donantur, quibus egemus.
Ad vanitatem naturâ proclivis eſt homo.
Auxilium à Domino expectandum.
Avaritia cor excœcat & indurat.
Autor omnium operum Deus.
Benedictio Dei omnia fœcundat.
Bona omnia dantur credenti.
Bonorum noſtrorum diſpenſatores tantùm ſumus.
Bonitas Dei rebus in omnibus elucet.
Bellandum non eſt, niſi neceſſitate urgente.
Bellum moventes primi ſæpe vincuntur.
Bello parta bello pereunt regna.
Bona piis adveniunt Dei gratiâ.
Bona opera probant fidem.
Benedictio Domini credentes alit ac ſuſtentat.
Cognitio Dei vita æterna.
Conſilio Dei omnia fiunt.
Credenti omnia ſunt poſſibilia.
Conſilia Dei non mutantur.
Credentibus omnia bona communicantur.
Chriſtiani Templum Dei ſunt.
Charitas ſymbolum credentium.
Charitas eſt plenitudo legis.
Conſilium nullum contra Dominum.

Carnales regnum Dei non vident.
Confidentia ſola, habenda in Deum.
Chriſtum qui fide habet, omnia habet.
Chriſtus eſt omnium bonorum theſaurus.
Crux ſequitur Confeſſionem fidei.
Crucem ſequitur gloria.
Compatiendum omnibus.
Crux eſt probatio fidei.
Conſcientiâ certâ omnia facienda ſunt.
Cæcitas eſt pœna contemptûs verbi Dei.
Conſilio & induſtriâ omnia gerenda.
Calamitas omnis peccatorum pœna eſt.
Credentes Deo omnia committunt.
Credentes in Chriſtum habent vitam æter-
Concordiâ Eccleſia regenda eſt. (nam.
Chriſto data eſt omnis Poteſtas.
Chriſtum audit, qui ex veritate eſt.
Chriſto obediunt omnes creaturæ.
Chriſti regnum in æternum durabit.
Cultus Dei ſine fide nullus.
Conſilium Dei immutabile.
Cura omnis Deo committenda.
Chriſtus unus à morte liberat.
Chriſtum ſequentibus nihil deeſſe poteſt.
Cum hoſtibus beneficè agendum.
Cupiditas habendi, radix omnium malorum.
Confidendum non eſt in homine.
Conſilia hominum à Deo moderantur.
Contra mortem non eſt remedium.

Dei

Dei voluntas omnibus in rebus ſpectanda.
Deus opitulator in afflictionibus.
Deus curam noſtri habet.
Damnandum temerè nihil eſt.
De verbo otioſo reddenda eſt ratio.
Deus emendat nos cruce.
Deus fons omnium bonorum.
Deus ſubitò ſuos adjuvat.
Deus ſolus ſcrutator cordium.
Deo nihil non poſſibile.
Deus conditor rerum omnium.
Deus in tempore ſuccurrit.
Deus ſolus ſempiternus eſt.
Deus fide agnoſcitur. Deus ſpes fidelium.
Deo nihil eſt occultum.
Deo omnia patent. Deus regit omnia.
Doctrina quævis probanda.
Deus homini omnia ſubjecit.
Deus non reſpicit perſonas.
Deus videt & audit omnia.
Dei conſilia nobis abſcondita.
Deo potiùs obediendum, quàm hominibus.
Deus ſibi ſoli omnia reſervavit.
Dei Mandatis nihil addendum.
Divitiæ obveniunt benedictione Dei.
Deus ſuos liberat ſuo tempore.
Dives & pauper à Deo facti.
Deus ubi non eſt, ibi nihil.
Deum humana aſtutia nihil celare poteſt.

Deo adversante, omnes creaturæ adversantur.
Deus homines non vult otiosos esse.
Divitiarum cupiditas à Deo abducit.
Deus pascit ac servat nos ultra nostram curam.
Deus est Spiritus, & in Spiritu adorandus.
Dei opera & consilia inscrutabilia.
Deus solus & gratis remittit peccata.
Deus operatur omnia bona opera in nobis.
Deus verbo suo monet, antequàm puniat.
Deus corrigit, sed non abjicit suos.
Extollens se humiliabitur.
Exempla multorum sunt imitanda.
Externa non inquinant hominem.
Eveniunt non quæ nos instituimus, sed quæ Deus decrevit.
Externa curare, neglectis internis, cœcitas est.
Emendatio vitæ fit Lege Dei.
Ebrietatis pœna, stultitia.
Fidelibus nihil deest.
Fideles mundus odit.
Furor depravat judicia.
Fides Dei donum est.
Fides sola justificat.
Fides gratis data.
Fidem respicit Deus.
Fidei signa opera sunt.
Fides facit filios Dei.
Fides adversitate probatur.
Fidelium mors vita.

Fideles ſunt Deo curæ.
Famis tempore ſatiantur fideles.
Fides bonorum operum fons.
Fides verbo Dei nititur.
Futurorum cura, nobis inutilis.
Fame fideles non pereunt.
Fides vera non poteſt eſſe otioſa.
Fides cujuſque ex fructibus cognoſcitur.
Gloria Deo tribuenda, non nobis.
Gemitus oppreſſorum exaudit Deus.
Garrulitas non eſt abſque peccato.
Garrulitas ſtultitiæ & mendacii argumentum.
Gratiâ nondum natis promittit Deus bona.
Humiles erigit Deus.
Homini non fidendum.
Homini cuncta ſerviunt.
Humilitatem vult Deus.
Hominis vita militia eſt.
Honor ſolius Dei eſt.
Humani conatus inutiles.
Humana ſolatia pereunt.
Homo calamitoſum animal.
Homo ad calamitatem naſcitur.
Homo omnia à Deo accipit.
Humilibus dat Deus dona ſua.
Homines ſapientiâ, non viribus ſuis reguntur.
Humiliat Deus omnia excelſa.
Hominis cor ex natura ſua malum.
Humana ratio Deum agnoſcit.

Homo ſibi ipſi calamitatum autor.
Hoſtem beneficio vincere, optima ultio.
Judicia Dei inſcrutabilia.
Inobedientia Dei diſplicet.
Judicare alios periculoſum.
Infidelitas omnia imputat.
Judicandum eſt poſt cauſam cognitam.
Impiorum conſilia non ſuccedunt.
Incredulitas radix omnium peccatorum.
Impii ſuo conſilio conſumuntur.
Impii dona Dei contemnunt.
Ignorantes legem Dei maledicti ſunt.
In timore Dei omnia aggredienda.
Impiis voluptas eſt alienam famam lædere.
In ſolo nomine Jeſu ſalvamur.
In operibus bonis non eſt torpendum.
Impius quod maximè timet, accidit ei.
Impiis omnia cedunt in malum.
Labore comparandus victus.
Liberalibus benedicit Deus.
Laborandum eſt ut proximo proſimus.
Lætitia juſtorum nunquam perit.
Liberorum copia Dei donum optimum.
Longior vita diuturna calamitas.
Magiſtratui parendum.
Mortis certum tempus.
Morbi ob peccatum veniunt.
Majoribus honor exhibendus.
Miracula non temerè fiunt à Deo.

Mali

Mali puniendi ut non lædantur boni.
Miſericordia Dei initium ſalutis noſtræ.
Miſericordia Dei omnibus neceſſaria.
Mors dura ſequitur bonam vitam.
Monitis ſalutaribus non obtemperantes pere-(unt.
Mors in credentes nihil juris habet.
Malus magiſtratus populo malo datur.
Malum non alio malo, ſed bono pellitur.
Malis Deus utitur organis.
Non temerè judicandum.
Nullum malum impunitum.
Nihil pejus ingratitudine.
Nemini maledicendum.
Nemo ſine peccato eſt.
Nemo coram Deo innocens.
Nemo ſibi ſoli natus eſt.
Nulla re abutitur juſtus.
Non ferunt impii caſtigationem.
Nihil faciliùs, quam calumniari.
Nullus Propheta acceptus in patria.
Numerus populi Dei pauciſſimus.
Nihil poſſumus ex nobis.
Nihil peſtilentius malâ doctrinâ.
Non obliviſcitur ſuorum Deus.
Nihil cæcius corde impii.
Nihil externi moratur Deus.
Non ſatis bene cœpiſti, niſi perſeveres.
Otium execratur Deus.
Omnes ſumus peccatores.

Omnium hominum opera impura.
Operarius cibo ſuo dignus.
Optima pœnitentia, vita nova.
Oculorum concupiſcentia decipit.
Omnia noſtra in manu Dei poſita.
Omnia poſſibilia ſunt credenti.
Opus non reſpicit Deus, ſed animum.
Omnia propter hominem condita ſunt.
Omnia Verbo Dei condita ſunt.
Omnia in melius interpretanda.
Opportunitas nuſquam non obſervanda.
Orandi torpor, malum præſagium.
Potentes Deus dejicit.
Pios fovet Dominus.
Peccatum cauſa mortis.
Peccata operit charitas.
Pœna impiorum æterna.
Parentibus obedire debemus.
Piorum memoria æterna.
Pauperes ulciſcitur Deus.
Peccata non delentur operibus.
Piis condiuntur dulcia amaris.
Piis omnia cedunt in bo[illegible]
Princeps bonus à Dom[illegible]datur.
Peccata remittuntur ex gratia Dei.
Paſcit Deus ſuos certiſſimé.
Peccatum eſt quod abſque fide eſt.
Perſonarum acceptio non eſt apud Deum.
Pauperi merces non eſt deferenda.

Peccata

Peccata ſolus Deus remittit.
Providentiâ Dei orbis gubernatur.
Propitius Deus, optima hæreditas.
Puer alimentum in mundum ſecum affert.
Qui plus ambit minus conſequitur.
Qui magna moliuntur, nihil efficiunt.
Reſpublica propter pios floret.
Reddetur uniquique juxta facta ſua.
Reprobos recta monita reddunt deteriores.
Rebus utendum, ſed non fidendum.
Reprehenſio fit ſine calumniâ.
Senectus veneranda.
Superbos perdit Deus.
Societas mala vitanda.
Succeſſus à Deo eſt.
Superbia animarum perditrix.
Scandalum non præſtandum pueris.
Sapientia, non arma, defendit.
Seditioſis nunquam feliciter ceſſit.
Sine fide in Chriſtum nemo ſalvatur.
Sine Verbo Dei nemo eſt ſapiens.
Sapientes ferunt caſtigationem.
Satan nocere nequit, non permittente Deo.
Sapientum conſilia Deus irrita facit.
Sapientia humana, ſtultitia in rebus Dei.
Tardè eſt iraſcendum.
Tranquilitas in hâc vitâ non ſperanda.
Timentes Dominum bene vivent.
Voluntas Dei bona.

Verbo Dei alimur. Voluntas Domini ſtabilis.
Vindictam prohibet Deus.
Veritas ſemper perſecutores habebit.
Uxor bona datur à Domino.
Vocatio cuique ſua curanda.
Veritatis contemptus graviſſimum peccatum.
Vincere cupiditatem maxima fortitudo.

FINIS.

Communiora atque quotidiana morum puerilium præcepta.

SUrgens manè, primum diei initium auſpicaberis in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti.

Et Dominica oratione commendabis te Chriſto. Gratias ages, quod eam noctem voluit proſperam tibi.

Deinde precaberis, ut diem itidem illum totum tibi fortunet, bene, nè impingas in peccatum.

Mox veniens in conſpectum, felicem diem precaberis parentibus.

Indè capillitium comes, manu vultum lavabis, ut

ut quamprimùm recipias te ad ludum.
Ante ingreſſum, Spiritum ſuum ut tibi largiatur Chriſtus, orabis; quia citra illius opem fruſtrà eſt quod tentatur.
Cùm veneris in frontiſterium, libenter auſculta' & quod agis, toto pectore agito.
Reſponde verecundé. Parva non mordicùs confuta, ſed verecundé.
Ante omnia cave, nè merito vapules.
Nè quid dicto factóve vel præceptorem offendas, vel ſodales tuos.
Diſputantem contra te magis doce, quam vince.
Dimiſſus à ludo domum propera, nec in platea moram feceris.
Domi ſi quid eſt obſequii præſtandum parentibus, diligenter obi.
Quod ſi vacat tecum repetere, quod prælectum eſt in ſchola repete. Nihil enim in vita pretioſius tempore.
Cogita, quod irrecuperabile eſt, & perit quod tranſigitur. Ubi hora ingruerit prandii menſam adornato in tempore.
Sed ante apparatum pocula diligenter munda-to.
Menſæ primùm ſupponitur mappa, indè circulus æreus, proximè ſalinum, poſt hæc orbes, ad poſtremum panis.
Eodem autem modo quo apparatur, ità & removetur, menſa.
Orbes colligentur primùm, poſthac ſalſamenta & ſal. Indè

Indè caſeis, vel quicquid aliud eſt ſecundarum menſarum. mappa.

Ad ultimum una cum pane removetur &

Erectis & compoſitis pedibus ſta, ſolicitè animadvertens nè deſit quid. Et cùm infundendum, ſive quid porrigendum, apponendum aut tollendum eſt, civiliter id feceris.

Amandatus aliquò, reditum matura.

Ante & poſt epulas Deo benedicas.

Aſtans non turbabis, vel inturbabis aliorum ſermonem, ſed interrogatus breviter reſpondeto.

Cantharos & vaſa nè per oblivionem confundas, ut alterum fundas pro altero, ſi varia vina.

Salis nè obliviſcitor.

Sciſſum vel confractum menſæ nè apponito.

Sub nocta inter cœnam advigilato attentè pro emungendis lucernis, & nè quid fœdi pœdoris in nares redoleat convivantium.

Emungens candelam, nè extinguito.

Sed nè aſſueſcas etiam, quicquid de menſa remotum eſt, vel reconditum domi habent, abligurire.

Actis gratiis, ſublatis omnibus, ſi quid vacat luſu quopiam honeſto animum laxa cum ſodalibus, donec hora revocat in ludum à luſu.

Si autem contingat, ut ipſe quoque menſæ accumbas, hæc obſervabis.

Im-

Imprimis, ungues præſciſſos habeto.
Manus lavato. Erectus accumbito.
Hoſpiti collocanti acquieveris.
Ebrietatem fuge. Sobrius eſto.
Sic præbebis hilarem te, ut ſemper memineris quid deceat ætatem tuam.
Poſtremus omnium admoveto manum patinæ.
Si quid datur lautius, recuſato modeſtè.
Si inſtabitur, accipe & gratias age.
Mox decerptâ portiunculâ, quod reliquum eſt illi reddito, aut alicui proximè accumbenti.
Alterius tamen uxori, marito aſſidente, nihil reddideris. Similiter principi aut magnati nihil reddideris.
Parenti, amico, cognatis, licet frangere quæ optima videntur.
Si quid lautius miniſtratur, ut hepar piſcium, & alia quædam, parciùs guſtaveris, reliquum diſtribuas.
Siquis præbibit, hilariter illi bene precare; ſed ipſe bibito modicè. Si non ſitis, tamen admoveto cyathum labiis. Arrid leoquentibus.
Ipſe nè quid loquare, niſi rogatus.
Si quid obſceni dicetur, nè arride, ſed compone vultum quaſi non intelligas.
Nè cui in menſa obtrectato. Nè cui temet anteponito. Nè tua jactato. Nè aliena deſpicito.
Eſto comis erga tenuis fortunæ ſodales.
Deferto neminem. Nè ſis linguâ futili.

Si

Si videris convivium esse prolixius, precatus veniam, ac salutatis convivis, subducito te à mensa.

Panem pectore nè proscideris.

Digitulos proscindens cultro, ne apposueris.

Quæ ante, & juxta reposita sunt edito.

Decerpturus ex catino quippiam, summo cultro comprehendito.

Nè ut sus, effundas te supra cibum.

Nè confundas vel turbaveris digitis, quæ posita sunt in catino.

Ova manducaturus, panem conscindito frustatim priùs.

Verùm nè quid præterfluat, curato.

Maturè edas ovum.

Testas non confractas in catinum rejicito.

Inter edendum ovum, non potabis.

Comesturus, thoracem nè commacules.

Piper quoque edens, digito nè prælinge.

Suprema labia aut nasum manicâ ne emungas inter epulandum. Nasum non abstergas nisi sudariolo, idque civiliter atque modestè.

Mucum digito non exculpito.

Salino digitos nè indas, neq; salsamentis & piperatis omnibus. Buccellas nè nimis densas sumito, vel amplas, sed singulas conscindito.

Ex ore nihil extraxeris in orbem.

Caput inter epulas nè scalpito.

Omnis cachinnus effusus in convivio turpis est.

Potaturus,

Potaturus, duobus digitis labra ſuprema abſtergito.

Non appareat ſupernatans in poculo tuo ſaginamen ut pinguedo.

Sed nec cibum habens in ore, & nec dum voratum potabis. Simul & mandere, & loqui ruſticum eſt.

Screare ſimiliter, aut oſcitare, aut expuere crebriùs, ſimiliter incivile habetur.

Agreſte & ethnicum habetur, in ſupremum cubitum recumbere.

Panem tinctum vino edere ex poculo in cœtu hominum, ridiculum eſt.

Non recumbes in dorſum more ruſticorum.

Cochleari quantum ſatis eſt, haurito & ſorbito.

Inter ſorbendum nihil diſtilles, neque bis uno hauſtu ſorpſeris.

Donec manderis & glutiveris, nè ſorbeas iterum.

Canum eſt immenſos bolos vorare, & oſſa rodere.

In oſſibus ſi quid pulpamenti hæreat, modeſte cultro proſcindito.

Alii vero convivæ quod præcerpant, vel appoſitum habeant, nè temerè circumſpectaveris.

Quod ſemel dentibus demorſum aut roſum eſt, paropſidi nè inferas.

Turpe eſt oſſium & eduliorum quiſquilias ſub menſam dejicere.

Indecen-

Indecens quoque, unguibus, linguâ, aut cultro repurgare dentes, ſed agendum id eſt extra convivium.
Cibo eſto temperatus ac feſtivus.
Prande parcius. Cœna liberalius.
A cœna ſuavibus fabulis temet oblecta.
Cibi vel potûs non quantum libidini, ſed quantum naturæ ſatis eſt, ſume.
Pranſus hilariter quædam facito.
Sub cœnam pauliſper ambula.
Cœnaturus idem facito.
Jejunus [illegible]debis ac ſcribes.

BIBLIOTHECA BODLEIANA

FINIS.